Ч. 39 Субота 20 лютого (4 марта) 1899. Рік IX

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостввах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.
З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Сойм краєвий.

Вчера відбуло ся семе засїданє сойму. На сїм засїданю мотивував пос. Барвїньский своє внесенє в справі основаня женьскої школи виділової у Львові з руским язиком викладовим. Внесенє передано комісиї шкільній. — Пос. Скалковский мотивував внесеня о продовженє обовязуючої сили закона з 1893 р. про полекшї в належитостях при конверсиї довгів. Пос. Стила мотивував внесенє на підвисшенє дотациї на будови шкіл. (Дотеперішний фонд не лише вичерпаний, але і перекорочений па два літа наперед). Пос. Окуневский мотивував своє внесенє на заснованє шпиталю в Жабю по причинї недобрих санїтарних відносин в Гуцульщинї. Пос. Рудроф мотивував своє внесенє на зрівнанє зелїзничих тариф на шляхах льокаль.-зелїзн. Вигнанка-Скала-Іване і Біла-Чортків-Залїщики з тарифами на шляху Тернопіль-Копичинцї. Тарифи дотеперішнї за високі і рух перевозовий відвернув ся в наслїдок сего від згаданих шляхів. — Внесенє се передано комісиї зелїзничій.

Опісля ухвалено удїлити концесий до побираня оплат митових від перевозу коло Старого Міста і виділови повітовому в Тернополи на громадскій дорозї Івахів долїшний-Обаринцї. — Пос. Ольпїньский здавав справу о предложеню Видїлу краєвого в справі утвореня нових округів санїтарних. В 1899 р. мають бути утворені між иншими слїдуючі округи санїтарнї: в Грибові, Камінцї Струмиловій, Рудках, Снятинї, Бучачи, Косові, Сяноку, Сокали, Бережанах і Ярославі.

Пос. Райский предложив справоздане о дїяльности департаменту III Видїлу краєвого в справах рільничих зі слїдуючими внесенями: 1) До буджету має ся вставити через 3 роки почавши від 1900 р. по 3.000 зр. запомоги для комітету товариства управи тютюну;— 2) Постарати ся о утворенє в краю заведень продукциї насїня і евентуально вставити до буджету потрібну на ту цїль квоту на 1900 р. — Комісия порушила також справу ревізорів худоби і достави мяса для львівского ґарнізону. Правительственний комісар ґр. Лось дав на то поясненє, з котрого показує ся, що справа ревізорів худоби єсть вже в ходї і ведуть ся переговори адміністрацийні, а контракту з доставником мяса Ґрінфельдом не відновлено і він кінчить ся в марті 1900 р.

При сїй нагоді порушив пос. Гупка справу дїленя селяньских ґрунтів і виступив енерґічно против того. Єго поглядам спротивили ся селяньскі посли Стила і Середняв-ский а др. Верещиньский сказав, що Видїл краєвий не може виступати з проєктом обмежаючим подїл ґрунтів, бо самі найблизше інтересовані, т. є. селяни того не жадають. За неподїльностию промавляли ще посли Ґурский і Пілят а против неподїльности посли Меруновив і Вайґінґер. Перший доказував, що справа обмеженя подїльности ґрунтів викликує аґітацию против „панів", другий виказував знову шкідливість заказу дїланя. — Наконець відчитано внесенє пос. Ад. Скшиньского в справі основаня реальної школи в Горлицях і 12 інтерпеляций у всїляких справах. На тім закінчено засїданє а слїдуюче назначено на нинї.

Вісти політичні.

Видїл товариства „Руска Школа" в Чернівцях вніс до буковиньского сойму слїдуючі петициї: 1) о основанє двох руских ґімназий а то в Кіцмани і Вижници; — 2) о зниженє учителям народним лїт служби з 40 на 35 лїт; — 3) о поліпшенє долї вдовиць і сиріт по учителях шкіл народних; — 4) о стяганє і виплату павшалїй шкільних урядами податковими; — 5) о знесенє місцевих інспекторів шкільних.

Під конець вчерашного засїданя в моравскім соймі на інтерпеляцию пос. Перка з ческого клюбу соймового, відповів бар. Хлюмецкий, що опізненє робіт в комісиї угодовій походить звідти, що Нїмцї предложені їм Чехами внесеня розбирають дуже пильно, щоби відповісти на них зі своєї сторони зрілими внесенями, а не такими, котріби взагалї не дали можности порозуміти ся з Чехами.

4)

ІНДИЯ, ЇЇ НАРОДИ І ЇХ ІСТОРИЯ.

(Після Пфлюк-Гартунґа, Танера, Веґенера і др. зладив К. Вербин.)

III.

Коли Европейцї стали перший раз добирати ся до Індиї і португальска займанщина. — Як Голяндцї переперчили Англїйцям і перший початок англїйскої всхідно-индийскої компаниї. — З помічника купецкого полководець і полїтик. — Англїйцї в „Чорній дїрі". — Борба Англїйцїв з Французами о пановане в Індиї. — Розширенє і укрїпленє англїйского панованя в Індиї.

(Дальше).

Король Іван II. мав лиш одного сина Альфонза, дуже хорошого молодця. А що єго дуже кортїло запанувати на цїлім пірінейскім півострові, то оженив сина з Ізабелею, донькою іспаньского короля. Але в пів року по весїлю упав Альфонс з коня і забив ся (1491). Не стало наслїдника престола. Що ж зробив тогди король Іван, як гадаєте? — Назначив наслїдником португальского престола брата того самого воєводи з Візеу [1]), котрого забив власною рукою, Емануїла. По смерти Івана II. (1495) став отже той Емануїл, званий звичайно Великим, португальским королем.

Емануїла названо Великим не длятого, що може був дуже мудрий і якийсь незвичайно здібний, але длятого, що Португалїя за єго часів стала могучою і богатою державою. Найбільше причинило ся до того розширенє плавби по морях і відкритє Індиї. Португальцї поробили там зараз свої кольониї, та побудовали крїпости, і розширили свою торговлю а з нею і пановане на мори аж по границї Хіни. Колюмб вернув вже був з своєї другої подорожи до Західної Індиї, коли Емануїл виправляв свої кораблї до Індиї, боячись, щоби туди не приїхали скорше Іспанцї, що нїби то відкрили иншу дорогу. В червни 1497 р. поплив Васко да Гама з чотирома кораблями з Лїсбони в дорогу до Індиї; він об'їхав полудневий конець Африки і на саме Рiздво станув коло якогось побережа, котре назвав побережем Рiздва, Коста Наталь (Costa Natal). З відтам поїхав він дальше і взяв собі по дорозї якогось проводиря, що повів єго кораблї через море аж до міста Калїкут на побережу Малябарскім всхідної Індиї, де зібраний нарід споглядав на невиданих гостий як на яке диво. Саморин (т. є. володїтель побережа) з Калїкута приняв зразу Португальцїв досить прихильно, але опісля підбунтовали єго Араби, котрі справедливо побоювали ся, що Португальцї зроблять їм велику конкуренцию, і Васко да Гама мусїв назад вертати, та в половинї 1499 р. приїхав знову до Португалїї.

В слїдуючім роцї вибрали ся Португальцї знову в дорогу до Індиї, але сим разом вже в тій цїли, щоби там закладати свої кольониї, та укрїпити своє пановане. Проводирем сего походу був Кабраль (Cabral), а командантом одного з кораблїв Вартоломей Діяс. Але Кабраль вибрав трохи иншу дорогу як єго попередники і пустив ся більше на захід, та заїхав до якогось незнаного тодї краю, і так відкрив нинїшну Бразилїю, хоч тут були вже на чотири місяцї перед ним Гама і Іспанцї. З сего краю вивозили опісля Португальцї дерево до крашеня, зване нинї: „бразилька" (від слова: „braza", що значить: „гранъ", і від того пішла назва краю: „Бразилїя"); сюди висилали Португальцї також всїляких злочинцїв, легкого житя дівчата і жидів.

З Бразилїї вернув ся Кабраль знову на всхід і об'їхав клинець доброї надії, але стратив притім підчас великої бурі кілька кораблїв. При сїй нагодї погиб і Вартоломей Діяс. Кабраль, як перед ним Гама, поїхав насамперед до Калїкута. Тут виступили ворожо против него магометани, і він мусїв місто бомбардувати.

Тимчасом станули Португальцям дуже в пригодї внутрішнї відносини в Індиї, іменно незгода народів в Індиї і межиусобицї. Треба іменно мати то на увазї, що индийский півостров, або т. зв. передна Индия, відгравав в Азиї під взглядом ґеоґрафічним і полїтичним подібну ролю, як в Европі Італия. Як до Італїї, так і до передної Індиї пхали ся народи

[1]) В попереднім фейлетонї слово се (назва міста в Португалїї) видруковано хибно: „Візе" замість Візеу.

Підвисшенє учительских плат.

Як звістно, перед Новим роком запала в Соймі ухвала, щоби Видїл краєвий в справі получшеня долї народних учителїв предложив соймови своє внесенє. В тій цїли зібрала ся минувшої середи в краєвім Видїлї соймова комісия шкільна і буджетова на нараду. На початку подано анкетї до відомости, що рівночасно з соймовим порученєм дістав краєвий Видїл проєкт краєвої Ради шкільної, котра предкладає зрівнати плати сельских учителїв найнизшої катеґориї з платами учителїв міських і взагалї плати учителїв найвисшої катеґориї підвисшити. З тим проєктом ради шкільної краєвий Видїл міг би згодити ся. Виглядає він так: 1) З дотеперішних пятьох кляс учительских плат робить ся чотири, а именно: а) міста з власним статутом, б) 30 міст, підлягаючих законови громадскому з 1889 р.; в) місточка, підлягаючі законови з 1896 р.; г) всї инші громади. 2) Плати в сих клясах були-б: в клясї першій без зміни 900 і 800 зр., в другій клясї для одної четвертини учителїв 800 зр., для другої 700 зр., для прочих четвертин 600 зр.; в третій клясї для одної четвертини 700 зр., для другої 600 зр., для прочих 500 зр.; в четвертій клясї для одної четвертини 500 зр., для другої 450 зр., для двох прочих 400 вр. Постійний молодший учитель має побирати 500 зр., 450 зр. і 400 зр. після кляс, тимчасовий учитель, без іспиту, не менше як 250 зр. В посуваню на висшу плату буде увзглядняти ся крім кваліфікациї і успішної працї також обтяженє численною родиною. Кошт сего підвисшеня виніс би 344.375 зр. а по потрученю інтеркалярий 303.500 зр. т. є. 3 кр. додатку від податків. — Др. Бобжиньский, поясняючи повисший проєкт, додав, що Рада шкільна краєва видала его ще заким запала згадана соймова ухвала. В дискусиї всї бесїдники згодили ся на те, що випадає конче щось зробити для учителїв, але поперед всего треба найти відповідні фонди. Посол Вахнянин радив поправити положенє учителя, особливо з огляду на невідрадний фінансовий стан краю, надїленем сельских учителїв ґрунтом. Вистарчить два морґи, а на їх закупно най край затягне позичку, котру амортизував би квотою 300.000 зр. з проєкту ради шкільної а може навіть квотою 500.000 зр. річно після внесеня посла Малаховского. — Др. Савчак думає, що проєкт ради шкільної є лише тимчасовий, щоби як найскорше зарадити бідї учителїв, отже й гроші на се мусять найти ся. Найлїпше було-б підвисшити в двоє краєві оплати консумцийні від горівки і пива. Забирало голос ще кілька бесїдників і остаточно принято внесенє пос. Дунаєвского, щоби вибрати субкомітет з 6 членів, котрий має предложити анкетї внесеня. До субкомітету вибрано: Й. Потоцкого, Чарториского, Войт. Дідушицкого, Абрагамовича, Козловского і Цєлєцкого.

Новинки.

Львів дня 3-го марта 1899.

— **Именованя.** Ц. Намістник именував санїтарних асистентів дра Леоп. Ґайма і дра Теоф. Бонковского санїтарними концепістами.

— **Перенесеня.** Ц. Намістник перенїс повітових лїкарів: дра Франца Соболевского з Бродів до Львова, дра Йос. Фрідберґа з Заліщик до Бродів і дра Леон. Ґайма з Кракова до Чесанова, а асистентів санїтарних: дра Кир. Дольницкого з Печенїжина до Заліщик, дра Алекс. Ястшембского зі Станиславова до Печенїжина і дра Ром. Малачиньского зі Львова до Самбора.

— **В справі правничих іспитів.** Мінїстерство просьвіти дозволило слухачам права, репробованим при другім іспитї правничім на рік, складати наново іспит вже по упливі пів року в речинцях липневих і жовтневих, але треба до мінїстерства вносити просьбу о скороченє часу. Розпорядженє се подано до відомости всіх австрийских унїверситетів.

— **Рух поїздів** на льокальній зелїзници Борки великі-Грималів здержано з причини сніжних заметий на три дни. З тої самої причини здержано рух поїздів на льокальній зелїзници Львів-Янів.

— **Торжественні богослуженя** відбувають ся безнастанно за Цїсаря, устроювані заходами вислужених войскових з нагоди роздаваня ювилейних медалїв. О кільканайцятьох таких богослуженях писали ми вже, нинї подамо ряд тих льояльних заяв, які відбули ся в підгаєцкім повітї. І так за приміром Новосілки, Галича, Підгаєць і Старого міста, відбуло ся дня 9-го лютого торжественне богослуженє в приходскій церкві в Соколові, устроєне заходами бувших войскових і зверхностий громад в Соколові, Сокільниках і Хатках; дня 10-го лютого в Загайцях, 12-го в Вербові, 13-го в Золотниках, насамперед в костелї, відтак в церкві, дня 14-го лютого в каплици на нїмецкій кольонії Бекерсдорф, дня 16-го лютого в Росоховатци, дня 18-го в Завалові і Телячи, вкінци дня 20-го лютого в громадах Сільце і Заставче коло Завалова. Всюди брали участь в богослуженях вислужені войскові, представителї начальства громад і богато народа, а в місцевостях близших осїдку старостваа також і урядники староства і податкового уряду. По богослуженях співано звичайно гимн народний, а декуди виголошували сьвященики або начальники громад патриотичні промови. По скінченім богослуженю дефілювали вислужені вояки серед гуку вистрілів з моздїрів перед прибраними зеленню портретами Найясн. Монарха.

— **Смерть під колесами льокомотиви** найшов у Львові зелїзничний робітник Фабіян Циган. Замітав сніг на зелїзничім шляху і не видів, що над'їзджає машина товарового поїзду. Дставши ся під колеса, анї не зойкнув; погиб в одній хвили. Тіло нещасливого робітника відставлено до трупарнї головного шпиталю.

— **З Брідщини** пишуть: Знаного в брідскім і золочівскім повітї опришка Николу Оленюка, званого „Решетилом“, засудив 27-го м. м. суд присяжних в Золочеві на кару смерти за убитє свого спільника, рівнож злодія. Они то підпалили минулого року Голосковичі, щоби коли на однім кінци села буде горіти, могли на другім кінци красти. Подробиці о убийстві невідомі, бо оно стало ся на болотах межи Голосковичами а Дубем, де нїхто не бачив самого чину, а лиш бачено їх перше обох, а опісля лиш одного, як утїкав. Суперечка між ними мала почати ся о украдені чоботи. Хоч убийство стало ся ще на веснї, то Решетила вхоплено аж в пізній осени. Укривав ся між збіжами, нападаючи людий, найпаче таких, що несли робітникам харч у поле, і видирав їду та тим кормив ся. Люди сільскі промовчували про него перед жандармериєю, а то з такої причини, що бояли ся: ану-ж опришка в суді увільнять, а він відтак буде мстити ся. Решетило був 24-

---

з півночи, і як тут, так і там панували внутрішні роздори. Край, що займає 70.000 квадратових миль, і в котрім жиє яких 150 міліонів душ, розпав ся був на множество більших і менших держав, що вели вічно війну з собою. Майже саме під ту пору, коли Португальцї взяли ся займати побережа Индиї основано в Гіндостанї, в північній Индиї, велику монґольску державу, котрої володїтель, великий Моґул [2]), мав свою столицю в місті Дельгі. Побіч сеї держави утворила ся друга индийска держава Магаратів, а крім того було повно малих, котрих володїтелї, звані раджами (князями), не хотїли піддавати ся більшим і длятого взивали Португальцїв на поміч і заключали з ними союзи.

Один такий раджа з міста Кочіна позволив Португальцям виставити на своїм побережу кріпость Сант'яґо [3]), а комендантом сеї кріпости був Едвард Пачеко Перейра (Duarte Pacheco Pereira). Против сего виступив Саморін з Калькути з великим войском і фльотою але стративши в 1504 р. при облозї сеї кріпости 18.000 людий, мусїв уступити ся.

В слїдуючім роцї приїхав з Португалії Франц Альмеіда і той почав вже виступати на малябарскім побережу яко віцекороль та змусив місцевих раджів признати верховну власть Португалії. Альмеіда настав дуже на то, щоби для оборони побережа збільшити фльоту. Та й не без причини, бо султан Єгипту і Сириї підпирав Саморіна в его борбі з Португальцями, а султана знов підмовляли Венецияни, котрі бояли ся, що їх торговля найбільше потерпить через всхідно-индийску торговлю Португальцїв. Так отже прийшло остаточно до великої морскої битви з єгипетско-сирийскою фльотою, в котрій згинув син віцекороля, Льоренцо, але батько его остаточно побив ворога. Незадовго потім мусїв Альмеіда вертати домів. В дорозї до Португалії приставнув він недалеко клинця доброї надії і вийшов на беріг; там напали на него Готентоти і убили его та більше як сто его товаришів.

На місце Альмеіди прийшов яко віцекороль Индиї славний свого часу Альфонс Альбукерке (Albuquerque). Він загорнув відразу — правда, поки що лиш в дусї — цїлу Индию і цїлий индийский океан, від Червоного моря аж до Молюків і кантоньского заливу під пановане Португалії. В 1510 р. здобув він Ґоу а в слїдуючім роцї серед страшенної борби заняв Малякку, столицю малайского півострова, найбільшого і найважнїйшого ринку для торговлї корінної, де сходили ся купцї всїх народів далекого Всходу. Послїднїм его дїлом було занятє острова Ормузд при в'їздї до перского заливу, звідки, як тогди загально говорено, вивожено золото. Він покорив тамошного молодого султана і виставив там кріпость. Під ту пору дістав він завізванє, щоби вертав назад до Португалії. То его найбільше заболїло, що з новим намістником приїхало двох людий, призначених на висших урядників, котрих Альбукерке усунув був з посад і казав арештувати та відставити до Европи. Він вернув з Ормузда до Ґои, але не доїхав до міста лиш побачив его здалека і помер на кораблї, заким той ще заплив до порту.

Під ту пору міг португальский король справедливо називати ся паном всеї торговлї индийскої і етіопскої. Португальцї мали свої оселї на Макао і Мадаґаскарі та на Цейльонї. В 1526 р. забрали они острови Багреін в перскім заливі нїби то для шаха в Ормуздї, а поправдї під свою верховну власть. Они старали ся взяти всю торговлю корінну в свої руки; на Цейльонї опанували всю торговлю цинамоном а через занятє островів Багреін хотїли ще змонополїзувати і торговлю перлами. З тої пори Португальцї страшно розбогатїли; в Лїсбонї і Опортї були нагромаджені величезні скарби, але як-раз то богатство стало ся причиною упадку португальского панованя в Индиї. Португалія, хоч і як малонька в Европі, мала тогди таке значінє в сьвітї, що єї так само всюди бояли ся як нинї Анґлії. Але незадовго пішли межи Португалією а Ішпанією спори о Бразилію і о Молюцкі острови; остаточно мусїла Португалія за ті острови заплатити ішпаньскому королеви а нїмецкому цїсареви Каролеви V. 350.000 дукатів, а Филипиньскі острови лишили ся від тої пори при Ішпанії. — Наконець виступила Голяндия яко небезпечний конкурент Португалії у всхідній Индиї.

* * *

Під конець шіснайцятого столїтя стратила була Португалія свою самостійність і прийшла була під пановане Ішпанії (1581 р.), але в Индиї все-таки Португальцї верховодили і наживали там великого богатства, взявши всю корінну торговлю в свої руки. Тимчасом виріс для них в Европі небезпечний конкурент — нїдерляндска республика.

За ішпаньского короля Филипа II. належали т. зв. Нїдерлянди (Бельґія і Голяндия) до Ішпанії, але часть тих країв, именно сїм провінций на півночи відорвало ся було від Ішпанії і утворили свою окрему републику. В Нїдерляндах був тогди намістником Филипа II. насамперед архікнязь Ернст, а відтак его брат Альбрехт, котрий був перед тим архіепіскопом і кардиналом. Отже той Альбрехт,

[2]) Великими Моґулами звано володїтелїв з монґольскої родини Муґал Тімур Ленґ, що около 1526 р. оснували в Индиї велике цїсарство. Найславнїйшим з них був Бабар, що здобув Индию.

[3]) Португальцї вимавляють букву „j“ як наше „й“, отже Santjago — Сант'яґо, а по ішпаньски треба би сказати — Сантхаґо.

лїтний хлопак без роду, виріс між злодіями, яких много в Брідскім по так званих „Гаях“, т. є. присілках сіл.

— Огні. Дня 22-го лютого о годинї 11-тій вечером при сильнім вітрі, вибух огонь в стодолї одного селянина в Угринові горішнім, повіта станиславівского. Згоріла стодола, шопа і оборіг. Всьо було забезпечене в асекурациї, як і наша поміщена в них. Підозріне паде на самого господаря, що підпалив; слїдство, котре буде певно переведене, вкаже чи правда. Огонь при так сильнім вітрі грозив цїлому селу, а що більше не згоріло, то завдяки сніговп, і начальникови громади Гриневи Дурановичеви, котрий завізвав людий до ратунку і так їх заохотив, що навіть часть нашї, котра уже зверха горіла, уратовано. Не перший то вже огонь в нашім селї, котрі повстають майже все в ночи і з заміром підкладані, щоби поратувати ся грішми з асекурациї, що ії в сїм случаю можливе.

— Тягненя льосів. При тягненю комунальних льосів дня 1 марта с. р. припала головна виграна в квотї 200.000 зр. серии 846 ч. 15. Друга виграна в квотї 20.000 зр. упала на серию 1940 ч. 41. Третя виграна в квотї 5000 зр. на серию 2751 ч. 72. По 1000 зр. виграли сер. 846 ч. 25, сер. 942 ч. 17, сер. 1869 ч. 57, сер. 1940 ч. 30 і сер. 2916 ч. 15. Крім того вильосовано слїдуючі серії: 18, 501, 588, 691, 739, 623, 1540, 1714, 2090, 2414, 2462, 2468, 2607, 2858 і 2923. — При тягненю льосів „Базиліка“ головна виграна в квотї 20.000 зр. припала на сер. 4681 ч. 71, друга виграна 1000 зр. на сер. 1697 ч. 41, по 500 зр. виграли серії 2733 ч. 92 і сер. 3306 ч. 37.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Прага 3 марта. Сойм ческий має бути скликаний по великодних сьвятах на два місяцї.

Будапешт 3 марта. Президентом угорскої палати послів вибрано бувшого міністра Дезидерия Перчеля 244 голосами.

Будапешт 3 марта. Партия народна ухвалила вчера однодушно сполучити ся з партиєю лїберальною.

Рим 3 марта. Стан здоровля Папи єсть заєдно вдоволяючий. До Ватикану наспіло 18.000 депеш з запитанєм о стан здоровля Папи і все ще надходять нові запитаня.

Переписка зі всїми і для всїх.

Оповістка.

— На продаж: 52 морґів ґрунту орнокісного в однім кавалку і 22 морґів лїса смерекового, також в однім кавалку, зараз коло Солотвини єсть до проданя за дешеві гроші. Дальше єсть на продаж друга мала, але красна реальність 7-морґова, з будинками коло Надвірної. Близша відомість у пана Иосифа Майхровича в Надвірній. На відповіди просить ся долучити марку почтову на 5 кр. Через купно котрої з тих реальностий можна дістати побічне занятє, виносяче річного доходу 300 зр. з писарки громадскої.

Вахмайстер в Судов. Вишни: Що-до писарів громадских, то ще не знати, бо то все поки що лиш проєкти. Розуміє ся, що на писаря такого будуть могли подавати ся і підофіцири. — Офіцияп податкови, то вже висша, X. ранґа. Насамперед треба бути практикантом податковим, а щоби бути принятим, треба мати бодай чотири кляси ґімназияльні і власне удержанє на час практики, а на доказ того треба предложити реверс сустентацийний. По відбутій практицї треба зробити іспит, і тогди можна стати ад'юнктом податковим в найнизшій XI клясї ранґи. До практики податкової можуть бути допущені і підофіцири, але очевидно мусять мати наведені повисше услівя до того; самого цертифікату ще за мало. — **П. Т Ч.:** 1) Дїйстно так; Фриштак єсть місто в західній Галичинї, зraдану інформацию що-до книжки: „Adwokat ludowy“, подали ми за польскими ґазетами, в котрих случайно вичитали, що якраз появила ся така а така книжка. Того ми не припускали, що там подана фальшиво. Длятого може найлїпше буде, коли віднесете ся до книгарнї Альтенберґа і зажадаєте присланя собі тої книжки, додаючи в листї, що єї видав Фрідль десь на Шлезку. — 2) За інформацию, що-до нищеня гриба домашного дякуємо сердечно. Однакож позволимо собі звернути на то увагу, що карболева кислота — як то в инших случаях показала практика — не нищить гриба радикально, бо зародки лишають ся і гриб коли не в тім самім місци, то по якімсь иншім часї кине ся в другім. — Відповідь на трете питанє дамо в „Переписцї господарскій“. — **Цікавий в Ч.:** Чому доктор медицини гнїває ся, коли єму сказати Ескуляп? — Доктор медицини гнїває ся не за слово „Ескуляп“, в котрім нема нїчого оскорбляючого або неприличного, але за то, що хтось, не рівний єму позваляє собі жартувати з ним і жартобливо називає єго ескуляпом. Атже й Ви гнївали би ся за то, як би хтось, кому засї до Вас, назвав Вас сином Марса длятого, що Ви чоловік войсковий, а Марс був у Римлян божком війни, задлячого всї вояки уважали ся нїби то синами того божка. А преці в словах „син Марса“ нема нїчого оскорбляючого, отже й не потреба би гнївати ся, як би не та чиясь зухвала сьмілість. Ескуляп, по грецки Асклепіяс був божком недужих. До него молили ся недужі, складали єму жертву і вірили в то, що той божок зроблений з каменя або дерева або й намальований помагає їм, лїчить їх. Длятого то нинї називаємо лїкаря жартобливо „Ескуляпом“, робимо з него божка. Але в тім єсть ще й маленький, делїкатний притик. Звістно преці, що анї якась статуа з каменя або дерева анї образ не поможе нїчого, не покаже нїякого чуда і не усуне хороби, отже Ескуляп не дасть ради. Отже коли називаємо лїкаря Ескуляпом, то нїби рівнаємо єго з тим божком, до котрого молимо ся і приносимо єму жертву, але не віримо в то, що він нам поможе. Коли отже хтось перівний докторови зробить такий притик, то він справедливо може гнївати ся. — **Ів. Коз. в Хат.:** Висилати хрін ваґонами аж до Відня не оплатило би ся, бо там мають свого подостатком, котрий умисно садять на продаж. Впрочім Ви би могли висилати доти, доки би не очистили поля. У Львові знов, як і взагалі в галицких містах минає ся досить мало хрену, бо тут люди їдять мало ковбасок з хреном. У Відни та по инших містах їдять бідні люди ковбаски з хреном, а бідних звістно, найбільше на сьвітї; у нас їдять їх пани, менші і більші і то зрідка, отже хрін мало відходить. Але для самої цікавости будемо старати ся розвідати і дамо Вам знати. — (Дальші відповіди пізнїйше).

☛ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди.

котрого папа опісля увільнив від єго звязи з церквою, секуляризував, любив ся з донькою Филипа Ізабелею. Филип умираючи, казав Альбрехтови женити ся з Ізабелею а донцї обіцяв дати Нідерлянди, коли она віддасть ся за Альбрехта.

Филип II. помер у вереснї 1598 р. маючи лїт 71. Він лежав в страшних муках через 53 днї і не міг рушити ся, тїло на нїм гнило і як кажуть, кинулись були хроби. Альбрехт забрав тогди в імени своїм і своєї будучої жінки полудневі Нідерлянди та й завізвав північні, щоби они єму піддали ся. Але ті сїм провінций на півночи, пізнїйша Голяндия — були під ту пору вже за надто сильні і не хотїли піддати ся Альбрехтови. Через велику рухливість в торговли, незвичайно простий спосіб житя і велику ощадність була та република так розбогатїла, що стала ся одною з наймогутнїйших держав на мори. Голяндцї мали тогди 1200 великих кораблїв і 60.000 войска на них, їздили сьвітами і хотїли конче знайти дорогу до Япону через північне ледове море, подібно як і Анґлїйцї під ту пору.

Але від тої пори, коли Голяндцям заказано торгувати з Портуґалією, старали ся они самі дістати ся до всхідної Індиї. Около 1595 р. вислало одно товариство торговельне Корнила Гавтманна (Cornelius Houtmann) з чотирома кораблями до Індиї. Голяндцї дістали ся на Яву а пізнїйше на Цейльон, де зробили угоду з королем в містї Кандї, котрий дуже ворогував на Портуґальців і длятого станув зовсїм по сторонї Голяндців. Незадовго стали ся они панами Молюцких або корінних островів, що були не лиш головною посїлостию Портуґальців, але й найбільшим жерелом їх богатства, бо коріня котрого в тих часах уживано далеко більше, як тепер, було їх монополем. Той монополь відобрали їм Голяндцї, бо вже в 1600 р. завів Ван Нек на островах Тернате, Банда і Амбоіна таку установу, що нїяким иншим народам не вільно було вивозити із сих островів корінних звоздиків. Навіть в Японї і Хинї відбили Голяндцї Портуґальцям торговлю, особливо коли в 1602 роцї побили в морскій битві сполучену іспаньску і портуґальску фльоту і замість всїляких поменших товариств завели „велике сполучене всхідно-індийске товариство торговельне“ з капіталом майже сїм міліонів золотих. То товариство платило в 1607 р. 40 процент дивиденди, а рік перед тим найбільшу дивиденду бо аж 75 процент.

Але Голяндцї держали ся більше островів, і до самої Індиї не дуже добирали ся. В 1610 р. вислали они були до Індиї ґенерал-ґубернатора, котрий осїв був в Бантам на острові Ява, а відтак в новооснованім (1619) містї Батавія, котре єсть і до нинї столицею голяндскої кольонії у всхідній Індиї. В 1640 р. відобрали они Портуґальцям Маляккy а в 1651 р. основали кольонію на клинцї Доброї надії, котра мала їм служити за посередну стацию межи Голяндиєю.

Але й Голяндцї не могли довго устояти ся у всхідній Індиї. Они пішли були слїдом Портуґальців і дбали лиш о то, щоби наживати як найбільше гроший і монополїзувати торговлю корінєм. З місцевих людий, первістних властителїв землї дерли шкіру, поробили їх слугами і невільниками, але своєї культури не дали їм і не старали ся притягнути їх до себе. Отже не мали в краю опори, коли настала небезпечність. Як майже всюди так і в Індиї мусїли они уступити ся Анґлїйцям.

(Дальше буде).

Надіслане.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

ІНСЕРАТИ.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).